

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Quæstio 3. An ad valorem Sacramenti requiratur attritio, an sufficiat
existimata?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

Q V Æ S T I O III.

Utrum ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio? an sufficiat existimata?

Hujus questionis decisio ad praxim valde conducit, quia confessionem validam iterare nemo tenetur, quantumvis sibi certus sit informem fuisse; id est, effectu gratiæ, & remissionis lethaliū carentem. Igitur attritionem necessariam non esse ad valorem Sacramenti, etiam si demortaliū fiat confessio, docent auctores citati questione præcedente, qui ut eorum verbis constat, Sacramentum Pœnitentiæ validum, absque ullo formalis doloris actu, sola peccatorum confessione, & absolutione coalescere existimant. Verum hanc ego sententiam post Concilium Florentinum, & Tridentinum, defendere non audeam. Quia ut ex utroque constat, sunt quasi materia hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio. Ex quibus satisfactioem esse partem integram, contritionem verò, æquæ ac confessionem esse essentia, est communis, post Concilia, Theologorum sententia: æquæ enim repugnat, esse Sacramentum pœnitentiæ, sine pœnitentia, ac confessionis; sine confessione. Et hæc est sententia expressa D. Thomæ in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 4. Quasiunt. 1. ubi ait: *contritio est essentia Sacramenti Pœnitentiæ*. Quod iterum tradit in 3. part. quæst. 90. artic. 2. in corp. Quibus in locis, vel retractavit opinionem, quam docuerat in 4. dist. 17. quæst. 8. art. 4. quæst. 1. ut nonnulli censent. Vel ut ego certum reputo, nullibi eam tenuit; sed solummodò tradidit, ad valorem Sacramenti non requiri attritionem seu contritionem imperfectam, quæ ad effectum etiam sufficiat. Quod evidenter mihi inferre videor, ex eadem dist. 17. quæst. 3. Nam in articulo tertio, quæst. unculæ secunda ad primum, prædixerat: *Quod est de essentia Sacramenti contritio, & confessio*, ergò dum statim articulo quarto sequenti asserit eum, qui non contritum confiteretur, Sacramentum validum, & non iterandum efficere, non intelligit de carente omnino contritione; aliàs sibi aperte, in eadem quæstione, articulo immediato, contradicere, sed de non habente eum contritionis gradum, qui in Sacramento pœnitentiæ ad gratiam, & remissionem lethaliū obtinendam sufficiat. Cum D. Thomas, ejus mutuatis verbis, sentiant Cajetanus in Sum. verb. Confessio 12. & de confessione iteranda. Paludanus in 4. dist. 13. quæst. 4. art. 2. & dist. 17. quæst. 8. concl. 1. num. 16. S. Antoninus 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 5. & M. Canus in Relect. de Pœnit. 5. part. fol. 40. Qui eodem sensu, quo D. Thom. loquitur, fol. 41. dum de contritione dicit, non esse partem essentialē Sacramenti; nempe in gradu requirit per se ad ejus effectum. Quapropter omnes hi auctores immeritò pro sua sententia à Rev. P. Delgadillo, & ab aliis citantur. Eos ego legi, & relegi, & expressè reluctantes inveni.

2. An vero Recentiorum sententia sit aliqua censura notanda? aliis remitto. Cajetanus in 3. part. quæst. 90. art. 1. referens sententiam Scoti, qui solam absolutionem pro essentia Sacramenti constituit, & Durandi, qui ex confessione, & absolutione tantum coalescere existimavit, inquit: *S. Matris Ecclesia do-*

Part. 11.

ctrima monstrat, eam Scoti, quam Durandi opiniones defendere. Et paulò antea, contrariam Divi Thomæ opinionem, post Concilium Florentinum, Canonizatam esse, dixerat M. Sotus in 4. dist. 17. q. 3. artic. 2. §. Inter Catholicos, adductis Tridentini verbis concludit: *Post hos igitur Sacros Canones non est sibi negare, res esse partes pœnitentiæ; sed veritas hæc tanquam Orthodoxa est vèneranter amplectenda*. Bellarminus lib. 1. de Pœn. cap. 17. asserit, quod sententia D. Thom. est Theologorum communis, & certissima: Neque jam amplius in dubium revocari potest, cum in Concilio Oecumenico, Florentino, & Tridentino, dissertis verbis legamus. Et acriter Mag. Canus in Relect. de Pœnit. part. 5. §. Quintum fundamentum, contrariam sententiam Durandi errorem insinuat, dicens: *Durandus in eadem erroris navi versatur, cum dolorem negat esse partem essentialē Sacramenti, sed dispositionem præviam*. Sic loquuntur gravissimi Doctores citati de sententia, quam Recentiores, jam antiquatam, suscitare moliti sunt. Illa ergò rejecta.

3. Quod in dubium vertere licet, solum est, an vera attritio, nempe includens detestationem efficacem de peccato lethali commisso, & propositum efficacem non peccandi de cætero, requiratur ad valorem Sacramenti? Prima sententia asserit, ejusmodi veram attritionem per se requiri, per accidens verò sufficere existimatam, licet in re talis non sit, sed displicentia tantum simplex de peccato, siue pœnitens ex ignorantia invincibili, siue ex graviter culpabili, veram existimet. Ita Paludanus, Capreolus, Ricardus, Durandus, Sylvester, Sotus, Canus, Navarrus, apud Suarez disput. 20. sect. 4. num. 3. Item Cajetanus, Toletus, Valentia, Victoria, Granado, & alii quos citatos sequitur Quintanaduennas tom. 2. singul. tract. 3. singul. 26. num. 3. & plures apud Amadeum, in editione Matritensi, tract. de Matrim. propos. ultim. à num. 22. Quibus pro casu quo ignorantia sit invincibilis, seu inculpabilis, subscribit Thomas Hurtado tom. 2. variar. resol. tract. ultimo num. 502. & putat probabile Fillucius tract. 7. de confess. cap. 6. numer. 151. Probat, quia non sunt obligandi fideles ad iterandas confessiones, ubi non constat evidenter de tali obligatione, deberent autem iterare, si attritio existimata non sufficeret ad valorem. Quia nunquam possent conscientia securitatem habere.

4. Cæterum contraria sententia docens ad valorem Sacramenti necessariam esse veram attritionem, & non sufficere existimatam, vera mihi est. Eamque pluribus citatis tuetur P. Vazquez in 3. p. quæst. 92. Egidius disp. 4. dub. 11. Layman tract. 6. cap. 9. num. 9. Card. de Lugo disp. 14. num. 70. Suarez disp. 20. sect. 5. Fillucius tract. 7. quæst. 11. Hujus sententiæ fundamentum unice desumitur ex revelatis, & præcipue ex his quæ nobis innotescunt, ex Trident. explicante quidditatem, & essentiam Sacramenti pœnitentiæ: quod ex materia, & forma, sicut & alia Sacramenta, essentialiter coalescit. Igitur Tridentinum post sess. 14. capit. 3. & 4. contritionem, quæ est materia hujus Sacramenti, sic definit: *Animi dolor est, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero*. Ergò hoc dolore, ac detestatione deficiente, non erit Sacramentum validum: patet consequentia, quia nullum compositum subsistere potest absq. suis partibus essentialibus. Ignorantia autem invincibilis, seu bona pœnitentis fides, partis essentialis defectum supplere non potest: aliàs Sacramentum, deficiente etiam absolutione, validum esse posset, si pœnitens bonâ fide se absolutum existimaret.

5. Confirmatur. Quia ut eodem cap. 3. de confessione,

Et 2

hione,

sione, & contritione, quæ est materia hujus Sacramenti, definit Concilium: * Quatenus in poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiruntur; hac ratione poenitentiae partes dicuntur. * Atque contritio, seu attritio vera (nempe quatenus est dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero) ex Dei institutione requiritur ad peccatorum remissionem, per hoc Sacramentum obtinendam, ut docent communiter Doctores pro contraria sententia citati; ergo secundum hanc rationem, est pars materialis Sacramenti poenitentiae, ac proinde de illius essentia. Ergo quoties defecerit dolor requisitus ad peccatorum remissionem, deficiet pars essentialis Sacramenti, & per consequens, & Sacramentum. Ergo ad ejus valorem non sufficit attritio existimata, & revera non est.

6. Imò nec sufficit attritio ulla, quæ non sit ex motivo universali ad omnia lethalia detestanda; quia cum tota hac extensione requiritur ad remissionem peccatorum ac proinde cum minori extensione motivi, non erit attritio pars hujus Sacramenti. Quidquid contraxerint Suarez, & Lugo supra, qui ex hoc capite Sacramentum validum, & informe contingere defendunt. Sed nullum in Concilio fundamentum invenio. Quia propositum non peccandi de cætero, utpotè quod ad omnia lethalia vitanda extenditur, nequit non habere motivum universale omnia comprehendens. Et ut bene observat P. Vazq. supra, nullum in Conciliis vestigium reperitur ad asserendum dolorem, qui est pars essentialis Sacramenti, non esse simul dispositionem sufficientem ad ejus effectum. Quinimò Concilium definit esse partem quatenus ad hunc requiritur, ut diximus; atque adeo, qui ad illum non sufficiat, nequit esse pars hujus Sacramenti. Quapropter neque Sacramentum queit esse validum, & informe, ex hoc capite, neque ex eo quod attritio existimata (licet revera talis non sit) ad valorem sufficiat.

7. Secundò probatur nostra sententia ab absurdo. Quia si desinente Concilio attritionem esse partem Sacramenti, posset intelligi de attritione existimata, posset etiam cum de contritione charitate perfectà loqui tur, de existimata interpretari. Et consequenter possemus dicere hominem extra Sacramentum justificari per contritionem veram, aut existimata. Quod hæreticum est. Ergo sicut contritio existimata non sufficit ad justificationem, ita neque attritio existimata ad rationem partis essentialis Sacramenti. Confirmatur, quia aqua existimata, etiam invincibiliter, non est sufficiens materia baptismi, si vera aqua non sit: ergo attritio existimata non erit sufficiens materia poenitentiae, si vera attritio non sit. Urgetur iterum, quia si tota materia Sacramenti datur absque attritione vera, tota etiam dabitur, licet poenitens clare noscat non habere hunc dolorem, & foret validum Sacramentum, licet advertenter, & scienter absque illo accederet.

8. Hæc assertio apertior est, quando poenitens ex ignorantia graviter culpabili sibi suadet, habere veram attritionem, quia verè accedit cum actuali culpa gravi in Sacramenti susceptione commissa, quæ secundum communiorē, & veriorē sententiam, non minùs impedit valorem, quàm si scienter accederet sine dolore, aut si ex verecundia taceret aliud quod peccatum lethale: nam ut bene inquit Suarez, non potest dici, non continere intolerabilem errorem sententiam illam, quæ actu graviter peccantem

absolvit, ac proinde non potest non esse nulla, vel quæ diximus de integritate confessionis, *dispositio* 8. num. 13.

9. Ex dictis fit, sententiam judicis in hoc loco non esse validam ex ordinatione Christi Domini, si in poenitentem rectè dispositum feratur, ac proinde deficiente verà attritione, intolerabilem errorem continere, utpotè defectum partis, seu materialis essentialiter requisitæ: in foro autem externo dicitur contingit, quia ut leges disponunt, intolerabilem errorem non continet sententia, quæ fertur factum allegata, & probata, bonâ fide. Unde poenitens esse audiendus Canum, & Capetanum, aliter non validum fore Sacramentum; si poenitens letetur de peccato non habendi dolorem, quorum letentiam improbabilem dicit Suarez *dispositio* 20. *secundum* 4.

10. Ad fundamentum adversariorum, respondendo, concedendo, non esse obligandos fideles ad multas confessiones, ubi non confiter evidentem, vel obligationem, cum autem de illa non confiter, quatenus poenitens invincibiliter se existimat attritum, non possit moraliter constare, verum dolorem deficiente nunquam ex hoc capite provenit obligatio intendi confessionem, nec ad mortalem securitatem conscientiae aliud requiritur; quàm ad dolorem capiendum, eam adhibuisse diligentiam, quâ poterit quis judicio, esse attritum; quod si revera verus non sit, Sacramentum non erit validum, recedunt verò peccata indirectè per subsequenter confessionem, cum vero dolore factam. Nec fundamentum esse potest ad anxietatem conscientie, non si mera possibilitas eventus mortalem securitatem tollere posset, sufficeret etiam ad hunc effectum possibilitas defectus jurisdictionis, aut intentionis in Sacerdote absolvente, quæ quidē nulli cordis inquietam anxietatem inferre solet.

QVÆSTIO IV.

Ex quo motivo debeat esse attritio, ut sufficiat ad effectum Sacramenti?

1. **S**uppono ex Tridentino, sufficere quod dicitur motivis capite primo relatis: est tamen difficultas, an sufficiat dolor de peccato commissum, vel poenam corporalem, aut pecunariam, quæ peccator damnandus est?

2. **R**espondeo, dupliciter posse poenam hoc temporalem timeri. Primò, ut intelligendam à iudice humano. Secundò, ut à Deo in peccati vindictam. Si primò, non sufficiet ad eliciendam attritionem ad Sacramenti valorem, & effectum requisitam. Quia dolor ex hoc motivo conceptus, non potest minime à peccatis internis avertere, quæ à iudice humano puniri non possunt, ac proinde non recedet voluntatem peccandi, quod necessarium est, ut infra dicemus; tum quia hoc motivum potest humanum esse, & non facit hominem converti ad Deum, sed ad iudicem, quem timet. Si verò secundò modo res se habeat, sufficiet tale motivum ad veram attritionem, requisitam ad valorem, & effectum Sacramenti, quia timor mali temporalis, ut à Deo, poenam peccati infligendi, averit hominem ab omni peccato, & aliundè cum ex timore Dei procedat, est conversio quædam ad Deum, licet non amore, sed timore concepta: & confirmatur, quia poena temporalis purgatorii in alia vita luenda, est sufficiens